

Subject Area
Guidance and
Psychological Counseling

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 99
PP: 1910-1916

Arrival
15 April 2022
Published
30 June 2022
Article ID Number
62442

Article Serial Number
06

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/sss.62442>

How to Cite This Article
Harmankaya, S. H. & Efilti, E. (2022). "Özel Eğitim Öğretmenlerin Mesleki Benlik Saygısı Ve Umut Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi"
International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:8, Issue:99; pp:1910-1916

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Özel Eğitim Öğretmenlerin Mesleki Benlik Saygısı Ve Umut Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi¹

Investigation Of Professional Self-Esteem And Hope Level Of Special Education Teachers According To Demographic Characteristics

Süleyman Hilmi HARMANKAYA¹ Erkan EFİLTİ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Selçuklu Özel Eğitim Meslek Okulu, Konya, Türkiye

² Doç. Dr. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Bişkek, Kırgızistan

ÖZET

Bu araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ile umut düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesidir. Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygıları ile umut düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, yaş açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma modeli olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma grubu resmi okul ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özel eğitim alanında çalışan 228 öğretmenlerden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, mesleki benlik saygısı ve umut düzeyi ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda mesleki benlik saygısının demografik açıdan cinsiyet değişkeninde, kadınlar lehinde anlamlı farklılık görülmüştür. Mesleki benlik saygısının medeni durum ve yaşa göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Umut düzeylerinde ise demografik açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Özel Eğitim Öğretmeni, Mesleki Benlik Saygısı, Umut Düzeyi

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between professional self-esteem and hope levels of special education teachers according to some demographic characteristics. It was investigated whether there is a significant difference between the professional self-esteem and hope levels of teachers working in the field of special education in terms of gender, marital status and age. The relational survey model was used as the research model. The research group consists of 228 teachers working in the field of special education in public schools and special education and rehabilitation centers. Personal information form, professional self-esteem and hope level scales were used to collect data. As a result of the research, there was a significant difference in favor of women in the demographically gender variable of professional self-esteem. There was no significant difference in professional self-esteem according to marital status and age. There was no significant demographic difference in hope levels.

Keywords: Special Education, Special Education Teacher Professional Self-Esteem, Hope Level

1. GİRİŞ

Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygıları ve umut düzeyleri diğer öğretmenlere nazaran dezavantajlı grupla çalışmaları nedeni ile oldukça önem arz etmektedir.

Benlik, birtakım yaşantılar sonunda kazanılan edinil bir yapı, bir oluşumdur. Başlangıçta çocuk kendi varlığının farkında değildir. Doğuşta çocuk "ben" ile "ben olmayanı" birbirinden ayırt edemez. Onun için dünya, dıştan mı, içten mi geldiğini bilmediği bir izlenimler karmaşası gibidir. Benlik, çocuk doğduğu andan itibaren, başından geçen sayısız olaylarla, çevresinde bulunduğu kişilerin etkisiyle yavaş yavaş oluşur. Benliğin gelişmesinde kişilerarası ilişkilerin büyük bir önemi vardır. Bizim için önemli kişilerin bizi beğenip beğenmemeleri, bizimle övünmeleri ya da bizden utanmaları, bu kişilerin hakkımızda söyledikleri şeyler benliğin alacağı şekli etkiler. Sürekli olarak kendisine çirkin, aptal ve tembel denen çocuk, gerçekten bu nitelikleri benimseyebilir. Buna karşılık kendisini güzel, becerikli, çalışkan ve iyi bulan yakınları arasında çocuk, gerçekten kendini böyle değerli bir kişi olarak görmeye ve buna uygun davranış örüntüleri geliştirmeye başlar (Baymur, 1972).

Meslek, kişilerin hayatlarını devam ettirmeleri ve bireysel mutlulukları açısından önemli bir etkiye sahiptir. Bireylerin kendilerine uygun mesleği seçmeleri kişisel benlik algılarıyla ilgilidir. Kişisel benlik algısı, bireylerin nasıl davranacağı, kendilerini nasıl algıladıkları, çevrelerinin onlara nasıl davrandıklarının yanı sıra herhangi bir konuda başarılı olup olmamalarıyla ilgilidir. Bireyler meslekleri yolu ile bir noktada kendilerini gerçekleştirmektedirler. Kişinin mesleğinin, yetenek ve ilgilerine uygun olması onun kişilik gelişimini ve toplumsal uyumunun sağlıklı olması olarak da değerlendirilebilir (Üstün vd., 2004).

¹ Bu çalışma ilk yazar Süleyman Hilmi HARMANKAYA'nın, ikinci yazar Erkan EFİLTİ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir

Benlik olgusunu kişinin hareketlerini meydana getirdiği görüşünden hareketle, meslek seçimi hareketi de, benlik olgusunda belirlenebilir (meslek tercihinde bulunurken birey, benlik olgusuna uygun gelen etkinlikleri kapsayan işlere yönelebilir). Benlik ve ideal benlik kavramları arasındaki fark çoğaldıkça ideal benlik olgusuyla tercih edilen meslek olgusu arasındaki fark da çoğalmaktadır (Kuzgun, 1983).

Mesleki benlik saygısı, Super'ın kuramına dayalı olarak oluşturulan bir kavramdır. Super mesleki benlik kavramı mesleki bir tercihe dönüştürülmüş olsun ya da olmasın, birey tarafından meslek ile ilgili olarak kabul edilen benlik yüklemelerinin kümeleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Mesleki benlik saygısı ise mesleki bir tercihe dönüştürülmüş, birey tarafından meslek ile ilgili olarak kabul edilen benlik yüklemelerine ilişkin bireyin oluşturduğu değerlilik yargısıdır (Arıca, 1999).

Umut sözcüğü günlük dilde daha çok herhangi bir alandaki olumlu beklentileri ifade etmek amacı ile kullanılır. Umut, bireylerin şu anda ve ileriki zamanlarda, yaşamlarında belirledikleri amaçlarına ulaşma ve böylece kendileri için faydalı olabilecek kazançların elde edilmesinde, önemli bir role sahiptir. Bu nedenle de insanların ne tür amaçlara sahip oldukları, bu amaçlara nasıl ulaşacakları ve bu amaçlara ulaştıklarında elde edecekleri kazanımları nasıl değerlendireceklerini bilmeleri ve bu konu üzerinde tahmin yapabilmek için her şeyden önce umudun ne olduğunun, insanlarda hangi düzeyde var olduğunun ve insanlarda ne kadar yaşatılabildiğinin biliniyor olması gerekir (Sağdıç, 2005).

Ayrıca Snyder; Feldman ve Rond' a (2002) göre umut, sadece amaca yönelik bir düşünce süreci olmakla kalmayıp aynı zamanda kişinin bu bilişsel sürece başarıyla bağlanabilme yeteneği hakkındaki inançlarından oluşan hiyerarşik bir sistemdir. Bu nedenle Snyder; Feldman ve Rand (2002) umudu, birbiriyle işbirliği halinde ve karşılık belirleyici olmanın yanı sıra kendine özgü üç seviyede ele almışlardır: Sürekli (global or trait), belirli bir alana özgü (domain-specific) ve amaca- yönelik (goal-specific). Sürekli umut, bireyin amaçlarına ulaşmada yeterli yollar belirleyebilmesine ve bu amaçları gerçekleştirmek için gerekli harekete geçirici düşünceleri oluşturabilmesine ilişkin genel değerlendirilmesini ifade etmektedir (Akt. Atik ve Kemer, 2009).

Toplumsal algıya göre öğretmenlerin, öğretmenlik saygınlığı dışında mesleğin kendi içerisinde branşlara göre de statülere ayrıldığı görülmektedir. Bu statü açısından bakıldığında özel eğitim öğretmenleri diğer branşlara göre farklı algılanmaktadır. Bu durum da özel eğitim öğretmenlerinin mesleki algılarına ve umut düzeylerine yansımaktadır (Akalin 2006).

Bu araştırma ile özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ile umut düzeyleri arasındaki ilişkinin kişisel özelliklere göre nasıl etkilendiğinin araştırılması problemimizin kaynağını oluşturmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ile umut düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesidir.

1.2. Araştırmanın Alt Amaçları

- ✓ Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygıları cinsiyet, medeni durum ve yaş açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- ✓ Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin umut düzeyleri cinsiyet, medeni durum ve yaş açısından anlamlı farklılık var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan taramalardır. Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılabilir. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2012).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, özel eğitim okulları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerdir.

Araştırmanın örneklemini 149 kadın ve 79 erkek toplam: 228 özel eğitim öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada tesadüfi örneklem alımı tekniğinden yararlanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri aşağıda Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	149	65.4
Erkek	79	34.6
Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)
Bekâr	61	26.8
Evli	167	73.2
Yaş Grupları	Frekans	Yüzde (%)
25 Yaş ve Altı	25	11.0
26-33 Yaş	89	39.0
34-41 Yaş	71	31.1
42-49 Yaş	23	10.1
50 Yaş ve Üstü	20	8.8

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Öğretmenlerin mesleki benlik saygılarını belirlemek için Arıcak tarafından 1999 yılında geliştirilen ve 30 maddeden oluşan Mesleki Benlik Saygısı (Professional Self Esteem) Ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin umut düzeylerini ölçmek için de; Snyder ve arkadaşları (1991) tarafından geliştirilen ve Akman ve Korkut (1993) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan 12 maddeden oluşan umut ölçeği kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi öncelikle nicel analiz yöntemleri ile gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte araştırmada verilerin değerlendirilmesinde gerçekleştirilen faktör analizi, korelasyon analizi ve regresyon analizinin kullanılmasıyla birlikte değişken sayısı açısından çok değişkenli istatistiksel analiz yöntemlerinden yararlanılırken kullanılan analiz yöntemlerinin amaçları açısından ise ilişkilerin tespit edilmesine yönelik istatistiksel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırma verileri değerlendirilirken çıkarımsal ve betimsel istatistik çalışmaları yürütülmüştür.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerini yanıtlamak için elde edilen verilerin istatistiksel çözümleri sonucunda ulaşılan bulgular, bu bulgulara ait tablolar, tablolara ilişkin açıklamalar ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Bulgu ve yorumların sıralamasında alt problemlerin sırası izlenmiştir.

Araştırmanın birinci alt amacı olan mesleki benlik saygısı puanlarının demografik özelliklerine göre farklılaşmasına yönelik analizler ve bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan mesleki benlik saygısı puanlarının demografik özelliklerine göre farklılaşmasına yönelik analizler ve bulgular tablo 2, 3 ve 4 de verilmiştir.

Tablo 2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygısının Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi İle Analizi

	Cinsiyet	N	SO	ST	U	z	p
Mesleki Benlik Saygısı	Erkek	79	90.51	7150.00	3990	-4	0.000
	Kadın	149	127.22	18956.00			

Tablodaki verilerde görüldüğü üzere, araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısının sıra ortalamalarının cinsiyete göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Cinsiyete göre özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısının sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılığının bulunduğu tespit edilmiştir ($U=3990, p=0.000 < 0.05$). Kadın özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı puanlarının sıra ortalamalarının ($SO=127.22$), erkek özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı puanlarının sıra ortalamalarından ($SO=90.51$) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygısının Medeni Durum Açısından Mann-Whitney U Testi İle Analizi

	Medeni Durum	N	SO	ST	U	z	p
Mesleki Benlik Saygısı	Bekâr	61	123.99	7563.50	4514.500	-1.314	0.189
	Evli	167	111.03	18542.50			

Tablodaki verilerde görüldüğü üzere, araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı sıra ortalamalarının medeni duruma göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Medeni duruma göre özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılığının bulunmadığı tespit edilmiştir ($U=4514.500, p=0.189 > 0.05$).

Tablo 4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygısının Yaş Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Analizi

	Yaş	N	A.Ort.Sıra	KWH	Sd	p
Mesleki Benlik Saygısı	25'ten küçük	25	139.20	7.847	4	0.09
	26-33	89	114.87			
	34-41	71	104.65			
	42-49	23	100.13			
	50 ve üzeri	20	133.50			

Tablodaki verilerde görüldüğü üzere, araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı sıra ortalamalarının yaşa göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yaşa göre özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılığının bulunmadığı tespit edilmiştir ($KWH_{(sd=4,n=228)}=7.847, p=0.097>0.05$).

Araştırmanın ikinci alt amacı olan umut düzeyi puanlarının demografik özelliklerine göre farklılaşmasına yönelik analizler ve bulguları

Araştırmanın ikinci alt amacı olan umut düzeyi puanlarının demografik özelliklerine göre farklılaşmasına yönelik analizler ve bulguları tablo 5, 6 ve 7 de verilmiştir.

Tablo 5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Umut Düzeyinin Cinsiyet Açısından Mann -Whitney U Testi İle Analizi

	Cinsiyet	N	SO	ST	U	z	p
Umut Düzeyi	Erkek	79	104,41	8248,50	5088.500	-1.686	0.092
	Kadın	149	119,85	17857,50			

Tablodaki verilerde görüldüğü üzere, araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin sıra ortalamalarının cinsiyete göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Cinsiyete göre özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılığının bulunmadığı tespit edilmiştir ($U=5088.500, p=0.092>0.05$).

Tablo 6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Umut Düzeyinin Medeni Durum Açısından Mann-Whitney U Testi İle Analizi

	Medeni Durum	N	SO	ST	U	z	p
Umut Düzeyi	Bekâr	61	115,70	7057,50	5020.500	-0.166	0.868
	Evli	167	114,06	19048,50			

Tablo 6 incelendiği zaman, araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin sıra ortalamalarının medeni duruma göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Medeni duruma göre özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılığının bulunmadığı tespit edilmiştir ($U=5020.500, p=0.868>0.05$).

Tablo 7.2 Özel Eğitim Öğretmenlerinin Umut Düzeyinin Yaş Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Analizi

	Yaş	N	A.Ort.Sıra	KWH	Sd	p
Umut Düzeyi	25'ten küçük	25	111.88	5.211	4	0.266
	26-33	89	115.52			
	34-41	71	121.93			
	42-49	23	86.54			
	50 ve üzeri	20	119.00			

Tablodaki verilerde görüldüğü üzere, araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin sıra ortalamalarının yaşa göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yaşa göre özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılığının bulunmadığı tespit edilmiştir ($KWH_{(sd=4,n=228)}=5.211, p=0.266>0.05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmamızda özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygıları ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaç olarak belirlenmiştir.

Araştırmada özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısının cinsiyete göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan istatistikî işlemde cinsiyete göre özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısında kadın öğretmenlerin lehine anlamlı düzeyde farklılığının bulunduğu tespit edilmiştir. Literatürde bu araştırma sonucunu destekler sonuçlara ulaşılmıştır (Özkan, 1994; Gürsoy, 1989). Literatürdeki bu çalışmalar araştırmamızın bu bulgusunu desteklemesine karşılık yapılan bazı araştırmalarda ise (Toprak, 2007; Gündem, 2009; Irmak, 2015; Efiltili ve Çıkılı 2017) cinsiyet değişkenine göre farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılıkların örneklem farklılığından da kaynaklanmış olma ihtimalide vardır. Besleki benlik

saygısının kadın öğretmenlerde yüksek çıkması öğretmenlik mesleğinin kadın öğretmenlerce daha çok kabulü olan bir meslekten kaynaklandığı da düşünülebilir.

Araştırmada medeni durum değişkenine göre, özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerinin mesleki benlik saygılarının belirlenmesinde medeni durum açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yapılan diğer araştırmalara bakıldığında benzer sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Yıldırım, Kırimoğlu ve Temiz (2010)'in yaptıkları çalışmada araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre mesleki benlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bunun sebebi olarak ise medeni durumu ne olursa olsun bütün öğretmenlerin çalışma şartlarının aynı olduğu ve kendilerini evli veya bekar olma durumuna göre değil çalışma şartlarına göre değerlendirmeye aldıkları olarak yorumlanabilir.

Araştırmada özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygılarının belirlenmesinde yaş seviyeleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer sonuçlar yapılan diğer araştırmalarda da görülmüştür. Efiltili ve Çıkkılı (2017)'nin özel eğitim bölümü öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada, öğrencilerin yaş değişkenine göre benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatürdeki birçok araştırma (Yerebakan 2007; Gündem 2009; Yıldırım ve dig. 2010; Tekirgöl 2011; Zoroğlu 2014; Irmak 2015) bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Ancak; Sönmez (2013) de ilkökul ve ortaokul öğretmenleriyle yaptığı çalışma sonucunda yaş değişkenine göre anlamlı farklılık tespit etmiştir. Ayrıca Kadioğlu (2014) da rehber öğretmenleriyle yaptığı çalışma sonucunda yaş değişkenine göre anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Araştırmanın ikinci alt amacına göre araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin cinsiyete göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan istatistiki işlemde cinsiyete göre özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinin sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalara bakıldığında özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeylerine yönelik bir araştırmaya rastlanılmamaktadır. Kızıroğlu (2012) Sınıf öğretmenlerinin sosyodemografik özelliklere göre umutsuzluk düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre umutsuzluk puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma bulunmuş olup erkek sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk puanları, kadın sınıf öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Küsgülü'nün (2014), üniversite öğrencilerinde mutluluk, umut ve narsisizm düzeylerini incelediği araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre umut düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Literatürde rastlanan bazı araştırmalarda cinsiyet değişkenine göre umut düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna varılmıştır (Atik ve Kemer, 2009; Aydın, 2010; Ottekin, 2009; Vahapoğlu, 2013).

Kadın özel eğitim öğretmenleri ile erkek özel eğitim öğretmenlerinin, aynı koşullar altında çalışması ve aynı ekonomik güce sahip olması cinsiyet faktöründe farklılığın oluşmamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt amaçta belirtilen araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeylerinin medeni duruma göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan istatistiki işlemde Medeni duruma göre özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeyinde anlamlı farklılığının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kızıroğlu (2012), sınıf öğretmenlerinin sosyodemografik özelliklere göre umutsuzluk düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin bekar ve evli sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır.

Öğretmenlerin mesleklerini icra ederken sarf ettikleri gayret, motivasyon kaybı ve gelecekle ilgili umutları arasındaki anlamlı farklılığın oluşmaması öğretmenlerin içinde bulunduğu evli veya bekar olmalarından ziyade diğer değişkenlerle ilgili olabilir.

Araştırmanın ikinci alt amacında bendinde araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeylerinin yaşa göre farklılığının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan istatistiki işlemde yaşa göre özel eğitim öğretmenlerinin umut düzeylerinde anlamlı farklılığının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kızıroğlu (2012) Sınıf Öğretmenlerinin sosyodemografik özelliklere göre umutsuzluk düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyinin yaşa göre değişim göstermediğini sonucuna ulaşmıştır.

Dündar (2008) polisler üzerinde yaptığı çalışmada, yaş gruplarına göre polislerin problem çözme becerisi ve umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını test etmiş olup polislerin yaş gruplarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerin umut puan ortalamaları değerlendirildiğinde, genel olarak bütün yaş gurubunda olan öğretmenlerin birbirinden farklı bir dağılım göstermemelerinin nedeni çalışma koşullarının yaş farkı gözetmeksizin bütün öğretmenleri etkisi altında bıraktığı şeklinde düşünülebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

Öğretmenlerin mesleki benlik saygılarını ve umut düzeylerini yükseltecek etkinliklerin yapılması.

Araştırma farklı bir örneklem gruplarıyla da tekrarlanabilir.

Diğer öğretmenlik branşlarına yönelik mesleki benlik saygısı ve umut düzeyleri ile ilgili araştırmalar yapılarak karşılaştırmalar yapılabilir.

Araştırmada kullanılan demografik değişkenlerin dışında farklı demografik değişkenlerle de araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akman, Y. & Korkut, F. (1993). “Umut Ölçeği Üzerine Bir Çalışma”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9: 193-202.

Arıca, O.T. (1999). “Öğretmen Adaylarının Benlik Algısı Ve Mesleki Benlik Algılarının Geliştirilmesine Yönelik Bir Grupla Psikolojik Danışma Uygulaması”, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 11: 11-22

Arıca, T. & Dilmaç, B. (2003). “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Bir Takım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1): 1-8.

Atik, G. & Kemer, G., (2009). “Psychometric Properties of Children’s Hope Scale: Validity and Reliability Study”, Elementary Education Online, 8(2).

Aydın, B. (2010). “Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Baymur, F. (1972). Genel Psikoloji, (15. baskı), İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Dündar, S. (2008). “Polislerin Umutsuzluk Düzeyi ile Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Polis Bilimleri Dergisi, 10 (3): 77-92.

Efiliti, E. & Çıkkılı, Y. (2017). “Özel Eğitim Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygısı İle Mesleki Benlik Saygısının İncelenmesi”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17 (1): 99-114.

Gündem, Z.F., (2009). “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Motivasyon, Mesleki Benlik Saygısı ve Mesleğe Yönelik Yetkinlik Duygusu Algıları Arasındaki Etkileşim”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Gürsoy, C.G., (1989). “İlkokul Öğretmenlerinin Benlik Kavramları İle Mesleki Benlik Kavramları Arasındaki Bağdaşım Düzeyini Etkileyen Bazı Faktörler”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Irmak, M. (2015). “İlkokul Ve Ortaokul Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygılarının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sabahatin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kadıoğlu, F. (2014). “Psikolojik Danışmanların (Rehber Öğretmenlerin) Mesleki Doyum İle Kendine Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel, Ankara.

Kızıroğlu, M. (2012). “Sınıf Öğretmenlerinin Sosyodemografik Özelliklere Göre Umutsuzluk Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Kuzgun, Y. (1983). “Benlik ve İdeal Benlik Kavramlarının, Tercih Edilen Meslek Kavramlarıyla İlişkisi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 16 (1).

Küsgülü, Ü. (2014). “Üniversite Öğrencilerinin Mutluluk, Umut Ve Narsisizm Düzeylerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

- Ottekin, N. (2009). “Ailelerinden Ayrı Olarak Öğrenim Görmekte Olan Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam*, 7(3), 4-9.
- Sağdıç, M., (2005). “Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercihini Etkileyen Etmenler ve Umut Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sönmez, A. (2013). “İlk ve Ortaokullardaki Öğretmenlerin Benlik Saygılarının Mesleki Tükenmişliğe Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Toprak, Ş. (2007). “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yaşam Değerleri İle Mesleki Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üstün, E.; Erkan, S. & Akman, B. (2004). “Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10: 129-136.
- Vahapoğlu, Z. (2013). “Ön Lisans Öğrencilerinin Umut Düzeyleri Ve Başarı Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yerebakan, H.B. (2007). “Resmi İlköğretim Okullarında Görev Yapan Eğitim Yöneticilerinin Benlik Saygısı ve Denetim Odağı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, Y.; Kırımoğlu, H. & Temiz, A. (2010). “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi (Hatay İl Örneği)”, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1): 88-97.
- Zoroğlu, Ö. (2014). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yönelik Tutumları, Mesleki Benlik Saygıları İle İş Doyumları Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.